

ORMAN OKULU UYGULAMALARININ UYGULAYICI ÖĞRETMENLERCE DEĞERLENDİRİLMESİ*

EVALUATION OF FOREST SCHOOL PRACTICES BY PRECTITIONER TEACHERS*

Dilan KAYA DURNA

Meltem AKIN KÖSTERELİOĞLU

*Doktora Öğrencisi,
Amasya Üniversitesi
dilankaya21@gmail.com
Orcid No: 0000-0001-7085-1052*

*Prof. Dr.
Amasya Üniversitesi
Eğitim Fakültesi
Eğitim Bilimleri Bölümü
mkostereleli@amasya.edu.tr
Orcid No: 0000-0002-9213-9135*

Geliş Tarihi/Received:
28/03/2025

Kabul Tarihi/Accepted:
28/06/2024

e-Yayın/e-Printed:
30/06/2025

Özgün Araştırma Makalesi/Original Research

Kaynakça Bilgisi: Kaya Durna, D. ve Akın Kösterlioğlu, M. (2025). Orman okulu uygulamalarının uygulayıcı öğretmenlerce değerlendirilmesi. *İnformal Ortamlarda Araştırmalar Dergisi*, 10(1), 75-97

Citation Information: Kaya Durna, D. ve Akın Kösterlioğlu, M. (2025). Evaluation of forest school practices by prectitioner teachers. *Journal Of Research In Informal Environments*, 10(1), 75-97

ÖZ

Bu çalışmada ülkemizde bulunan orman okullarında görev yapmakta olan öğretmenlerin okullarında yapılan uygulamalara ilişkin görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmaktadır. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden fenomenoloji kullanılmıştır. Çalışmanın çalışma grubunu 2022-2023 eğitim öğretim yılında Türkiye’de bulunan orman okullarında görev yapan farklı branşlardaki 17 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırma sonucunda öğretmenlerin orman okullarında yürüttükleri uygulamalara yönelik görüşleri alınmış ve alt problemlere ilişkin olarak kodlamalar oluşturularak tablolar halinde sunulmuştur. Bulgular değerlendirildiğinde öğretmenlerin görüşlerinin; uygulamalarını sınıf/okul içerisinde yapılan uygulamalardan farklı kılan özelliğin en çok yaparak-yaşayarak kalıcı öğrenme ve doğa ile temas ederek öğrenme sağladığını; uygulamalarda en çok karşılaştıkları sorunların, malzeme temininde yaşanan aksaklıklar olduğunu; uygulamalarında en çok karşılaştıkları risklere ilişkin olarak açık alanda/ormanda yaralanma riski; uygulamalarında en çok kullandıkları araç-gereç/materyallerin doğadaki canlı varlıklar, doğal materyaller şeklinde olduğunu; uygulamalarının öğrencilere en çok sağladığı yararlarla ilgili olarak yaparak yaşayarak öğrenme; uygulamalarında en çok yapmayı düşündükleri yenilikler/farklılıklara ilişkin olarak farklı alanlarda yeni etkinlikler geliştirmek ve son olarak öğretmenleri orman okulunda çalışmaya teşvik eden nedenlere ilişkin olarak ise doğaya ve tarımsal üretime ilgilerinin olması şeklinde sonuçlara ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Orman okulu; orman okulu uygulamaları; orman okulu öğretmenleri; doğa eğitimi.

ABSTRACT

In this study, it is aimed to determine the opinions of teachers working in forest schools in our country about the practices carried out in their schools. The study was conducted using phenomenology, one of the qualitative research methods. The study group of the study consisted of 17 teachers from different branches working in forest schools in Turkey in the 2022-2023 academic year. As a result of the research, the opinions of the teachers about the practices they carried out in forest schools were taken and coding was created and presented in tables regarding the sub-problems. When the findings are evaluated, it is seen that the opinions of the teachers; the feature that makes their practices different from the practices carried out in the classroom/school is that they provide permanent learning by doing-living and learning by contacting with nature; the most common problems they encounter in their practices are the problems encountered in the supply of materials; the most common risks they encounter in their practices are the risk of injury in the open field/forest; the most common tools/materials they use in their practices are living beings in nature and natural materials; the most common benefits of their practices for students are learning by doing and experiencing; the most common innovations/differences they think of doing in their practices are developing new activities in different areas; and finally, the reasons that encourage teachers to work in forest schools are that they are interested in nature and agricultural production.

Keywords: Forest school; forest school practices; forest school teachers; nature education.

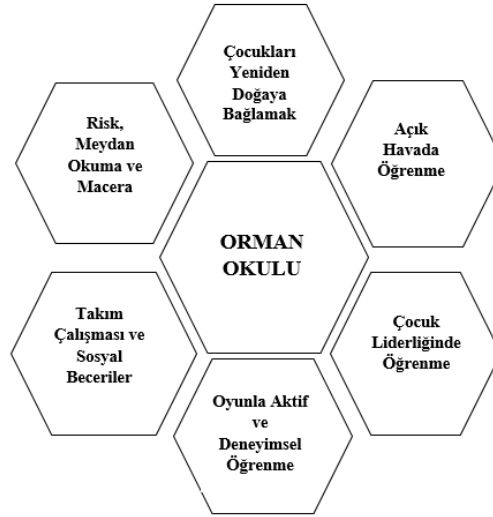
GİRİŞ

İnsanoğlunun giderek doğadan uzaklaşması, yaşam döngüsü içerisinde yer alan canlı türleri arasında bazı dengesizliklerin oluşmasına neden olmaktadır. İnsanların doğa ile olan bağının zayıflaması ise doğaya olan sevgilerinin ve doğa bilinçlerinin azalmasını beraberinde getirmektedir. Globalleşen dünyada hızlı nüfus artışı ve dolayısıyla beraberinde getirdiği hızlı kentleşmenin neden olduğu en büyük sorun ise doğal alanların giderek yok olması ve insanların da doğayla olan bağlarının kopmasıdır (Erşan ve Erşan, 2022, s.118). Orman okulları, okulda yürütülmekte olan müfredat içerisinde, öğrenmeye bir alternatif olarak görülen ve doğada gerçekleştirilen bir öğrenme biçimidir. İlk olarak İskandinav okullarında ortaya çıkan bu yaklaşım, geliştirilmiş şekliyle Birleşik Krallık'ta oradan da dünyanın farklı ülkelerinin eğitim sistemlerinde özellikle de temel eğitim basamaklarında uygulanmaktadır (Kraftl, 2013'den akt: Palaz ve Çepni, 2021, s.332). Orman okulları; orman alanı içerisinde çocukların doğal ve yapılandırılmamış keşiflerini vurgulayan; doğa ile iç içe ve aynı zamanda da çocuğu merkeze alan bir eğitim yaklaşımıdır. Orman okulu yaklaşımı, çocukların daha iyi bir dünyada yetişmelerini ve aynı zamanda hem doğaya karşı sorumluluklarını bilen bilinçli bireyler olarak yetişmelerini sağlamak hem de akademik gelişimlerini somut deneyimler yoluyla arttırmak için güçlü ve yaratıcı öğrenme ilkelerine dayanmaktadır (Edeş, 2022, s.69). Orman okulu, çocuklara, gençlere ve yetişkinlere ormanlık veya doğal bir ortamda uygulamalı öğrenme deneyimleri yaşatarak özgüven algısı kazandırma ve geliştirme fırsatı sunmayı amaçlamaktadır (Forest Education Initiative, 2023). Orman okulu yaklaşımında öğrencilere, ormanda ya da doğal alanda aktif katılımlı öğrenme yöntemleri uygulanır ve tüm öğrencilerin kendilerine güven ve öz saygı geliştirebilecekleri bir ortam sunulur. Bu okullar, devamlı değişen doğal yaşam ile doğanın mucizeleri ve değişen mevsimlerle ortaya çıkan zorluklarla da iç içedir. Bu durum orman okullarının tüm dönemlerinin birbirinden farklı şekilde ve keşif dolu tamamlamasına katkı sağlamaktadır (Koyuncu, 2019, s.143). Orman okulu eğitimleri, öğrencilere doğada sürükleyici ve eğlenceli öğrenme ortamları sunarak, hem bilişsel hem de sosyal ve duygusal gelişimlerine katkıda bulunmayı amaçlayan bir eğitim modelidir (Demirer vd., 2023, s.117). Bu eğitimlerin sadece açık havada ve mümkün olan her türlü hava koşulunda gerçekleştirilmesi bu yaklaşımın temel felsefesidir. “Kötü hava yoktur, kötü seçilmiş kıyafet vardır.” anlayışı hâkimdir. Bu yaklaşımın merkezinde çocuk vardır ve onun bütün duyularıyla aktif olarak orman okulu deneyimini yaşamasına özen gösterilir. Orman okullarında eğitimcilerin rolü sadece zorlu aşamalarda çocuğa yardımcı olmaktır. Eğitimci yönlendirmelerde bulunmaz sadece rehberlik eder (Edeş, 2022). Bir okul gününün ormanda

veya uygun açık bir alanda geçirildiği, çocuğun kişisel, sosyal ve teknik beceriler gibi yaşam becerilerine katıldığı bir okul türüdür. Elbette ki, bu şekilde ifade edildiğinde alıştığımızdan oldukça farklı bir öğrenme yaklaşımı olduğu görülmektedir (The Early Years Blog, 2023). Ülkemizde de orman okulu fikri kabul görmeye başlamıştır. İstanbul, Mersin, Ordu, Malatya, Manisa, Yalova, Samsun, Alanya gibi birçok ilde orman okulları açılmıştır. Yine akademik alanda konuyla ilgili yapılan çalışmaların sayısı da günden güne artmaktadır (Kanyılmaz Canlı, 2022, s.14). Türkiye’deki orman okulları, çocuk merkezli pedagojik yaklaşımları temel alarak, öğrencilere doğayla bütünleşik bir eğitim imkanı vermektedir. Bu okullarda uygulanmakta olan müfredat, doğayı temel alan öğrenme etkinlikleri ile zenginleştirilerek, öğrencilerin bilişsel başarılarının yanı sıra duyuşsal gelişimlerine de önemli katkılar sağlamaktadır (Elliot, Ten Eycke, Chan ve Müller, 2014’den akt: Konoralp, 2024, s.4). Ülkemizdeki orman okulu uygulamaları, bu eğitim modelinin yaygınlaştırılması ve eğitim sistemine uyum sağlanması açısından önemli bir potansiyele sahiptir (Konoralp, 2024, s.1).

Dünya’nın farklı ülkelerinde farklı orman okulu uygulamaları ve müfredatları bulunmasına rağmen orman okulu müfredatı çocuklara yöneliktir ve oyun temellidir. Öğrencilere uygulamalı deneyimler yoluyla ilgilerini, becerilerini ve anlayışlarını geliştirmeleri için zaman ve mekân sağlar. Bir orman okulunda çocuklar keşfetme, oyun oynama, inşa etme, yaratma, hayal etme ve dış çevreyi deneyimleyerek ve birbirleriyle ilişki kurmak için duyularını kullanma özgürlüğüne sahip olurlar. Etkinlikler dikkatli bir şekilde planlanır, eğitimli orman okulu öğretmenleri tarafından yönetilir ve sınıfın dışında her türlü hava koşulunda ormanlarda, derelerde, çayırlarda, dağlarda veya sahillerde gerçekleştirilir. Etkinlikler esnasında çocuklar ateşin etrafında şarkı söyleyebilir, tarım aletleri kullanmayı ve yapmayı öğrenebilir, barınaklar inşa edebilir, çamurla şekiller yapabilir, büyüteçlerle böcekleri inceleyebilir veya masal okumak için çimenlere uzanabilirler (The Early Years Blog, 2023).

Orman okullarının temel ilkeleri Harris (2018) tarafından şu şekilde modellenmiştir (Harris, 2018):



Şekil 1. Orman okullarının temel ilkeleri (Harris, 2018)

Okullardaki geleneksel eğitim anlayışından farklı olarak bu okullar, çocukların bütünsel gelişimini destekler, esnek öğrenmeye ve çocukların doğayı kullanarak açık havada öğrenmelerine imkân sağlar (Koyuncu, 2019). Orman okullarında çocukların bilişsel gelişimlerinin desteklenmesinin yanı sıra gelecekte doğayı seven, çevresini koruyan, canlılara ve çevreye karşı farkındalığı yüksek bireyler olması için de temeller atılmaktadır (Kabar, 2022). Bununla birlikte, çocuklara zengin, öğrenmeye teşvik edici ve esnek aynı zamanda da doğal ortamda keşfetme, hareket etme ve oyun oynama özgürlüğü vermenin; öğrenmeye uygulamalı olarak yaklaşmanın; çocuklara, muhtemelen başarılı olacakları, giderek daha zorlayıcı görevler vermenin; onları uygun riskleri almaya teşvik etmenin, güçlü ve yetenekli taraflarını göstermenin, çocukların özgüvenleri ve bağımsızlık duyguları üzerinde olumlu bir etkisi olması muhtemeldir. Orman okuluna katılım, çocukların sağlığı ve fiziksel gelişimi için de faydalı olabilir, öğrenmeye yönelik olumlu eğilimleri güçlendirebilir demokratik yaşam becerilerinin gelişmesine yardımcı olabilir (Maynard, 2007).

Orman Okulu, öğrencinin dünyayla derin ve anlamlı bir bağ kurmasına ve bu dünyaya nasıl uyum sağladığına dair bir anlayışa sahip olmasına olanak sağlamaktadır. Risk almak, öğrencilerin günlük hayatta karşılaşılabilecekleri sorunları çözebilmeleri, kendilerine inanmaları ve kendi yeteneklerini sürekli olarak geliştirmeleri anlamına gelmektedir. Riskin fiziksel zarar verme potansiyelinden daha fazlası olduğuna inanılır ancak yapılan her şeyde risk vardır ve öğrencilerin bunların üstesinden gelerek büyümeyi öğrenmeleri gerekir. Bu nedenle Orman Okulları, öğrencilerin sağlıklı, esnek, yaratıcı ve bağımsız öğrenenler olmalarına destek olmaktadır (Forest School Association, 2023). Orman okulları her yaş grubundaki çocukların bu yaklaşım doğrultusunda eğitim almasını amaçlamaktadır. Orman okulları, binalardan ve

kapalı sınıf ortamlarından oluşan kurumlar değil, çoğunlukla ormanlık alanlarda eğitim verilen alanlardan oluşmaktadır. Bu okulların öğretim programı, çocukların doğayla ilişkisinin istikrarlı olmasını hedeflemektedir. Bu okullarda kazanım temelli oluşturulan etkinliklerle ve yapılandırılmamış oyunlar oynayarak zaman geçiren çocukların sonrasında özgüveni yüksek, bağımsız, risk alabilen ve akademik olarak da başarılı bireyler olarak yetiştikleri görülmektedir. Çocuklar tüm bunları orman okullarında açık havada gerçekleştirdikleri öğrenme fırsatları sonucunda elde ederler (Blackwell, 2005'den akt: Kabar, 2022).

Bir çok farklı alan, okul dışı öğrenme ortamı olarak nitelendirilebilir ve neredeyse her derse ve kazanıma uygun olacak böyle bir ortam çevremizde bulunabilmektedir. Orman okulları özellikle yaparak-yaşayarak öğrenme ilkesini benimseyen, küçük yaştan itibaren doğa bilinci kazandıran ve öğrencileri aktif uygulayıcılar olarak gören bir okul dışı öğrenme modelidir (Taşkın Ekici ve Ekici, 2023, s.7). Dünya genelinde yaygınlaşan orman okulu eğitimi, çocukları doğa ile daha uyumlu ve sürdürülebilir bir yaşam tarzını benimsemeye yönlendiren geniş bir vizyonu desteklemektedir (Smith, 2010: 45'den akt: Demirer vd., s.120). Bu eğitim modeli, doğaya karşı daha duyarlı bir nesil yetiştirerek, daha sürdürülebilir ve ekolojik sorumluluğu olan bir toplumun oluşturulmasına katkıda bulunmayı amaçlamaktadır (Demirer vd., 2023, s.120). Orman okulları eğitim öğretim ortamı olarak doğal çevreyi benimsediği için doğa ile öğrenciler arasında bir bağ kurmayı başlıca hedefi olarak görmektedir. Okulun yapısında keşfetme, oyun, yaratıcılık ve üretkenlik gibi uygulamaya dayalı deneyimler bulunmaktadır. Dolayısıyla farklı disiplinler kullanılarak çocuk ile doğa arasında anlamlı bir bağ kurulmaktadır. Böylece sürdürülebilir bir dünya için bilinçli yetişmiş nesillerin temelleri atılmış olacaktır (Taşkın Ekici ve Ekici, 2023, s.7). Çünkü orman okullarında yürütülen etkinlikler ve yapılan uygulamalar sadece fen bilimleri ile sınırlı değildir. Orman okulları bir çok farklı disipline yönelik eğitim öğretim uygulamalarına imkan vermektedir. Bu okullarda uygulanan eğitim öğretim faaliyetlerinin en önemli bileşeni ise hiç şüphesiz uygulayıcılar olarak öğretmenlerdir. Bu bağlamdan hareketle yapılan bu çalışmanın amacı ülkemizde de giderek yaygınlaşan orman okullarında görev yapmakta olan öğretmenlerin yapılan uygulamalara ilişkin görüşlerinin belirlenmesidir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Uygulamalarınızı sınıf/okul içerisinde yapılan uygulamalardan farklı kılan özellikleri nelerdir?
2. Uygulamalarınızda karşılaştığınız sorunlar nelerdir?
3. Uygulamalarınızda karşılaştığınız riskler nelerdir?
4. Uygulamalarınızda kullandığınız araç-gereç/materyaller nelerdir?

5. Yaptığınız uygulamaların öğrencilere sağladığı yararlar nelerdir?
6. Yaptığınız uygulamaların öğrencilerin gelişimlerine ve eğitim programına etkileri/katkıları nelerdir?
7. Uygulamalarınızda yapmayı düşündüğünüz yenilikler/farklılıklar nelerdir?
8. Sizi Orman Okulu'nda çalışmaya teşvik eden nedenler nelerdir?

YÖNTEM

Bu bölümde çalışmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve analizi geçerlik ve güvenirlik başlıklarına yer verilmiştir.

1.2.Çalışmanın Modeli

Nitel araştırmalarda temel amaç bireylerin algı ve deneyimlerinin açığa çıkarılmasıdır. Farklı yaklaşımlar kullanılarak yapılan nitel çalışmaların sayısı her geçen gün artmaktadır. Nitel araştırma yöntemlerinden birisi olan fenomenolojinin amacı da yaşanan deneyimlerin anlamlandırılmasıdır (Tekindal ve Uğuz Arsu, 2020, s.153). Bu araştırma fenomenoloji (olgubilim) yöntemi kullanılarak yürütülmüştür. Fenomenoloji deseni farkında olduğumuz ancak derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olmadığımız olgulara odaklanmaktadır (Yıldırım & Şimşek, 2011, s.72). “İnsan deneyimini anlama” amacı ile felsefi bir hareketten doğan fenomenolojinin temel özelliği ise “yaşanan deneyimi anlamlandırmaya çalışmasıdır”. Dolayısıyla fenomenolojik araştırmalarda araştırılacak “fenomene” vurgu yapılarak bireylerin bu fenomene ilişkin algı ve bakış açıları, bu fenomeni nasıl anlamlandırdıkları, nasıl deneyimledikleri ve bu deneyimlerini nasıl ifade ettikleri üzerine odaklanılmaktadır (Tekindal ve Uğuz Arsu, 2020, s.159).

Çalışma Grubu

Çalışma grubunu 2022-2023 eğitim öğretim yılında Türkiye’de bulunan orman okullarında görev yapmakta olan farklı branşlarda 17 öğretmen oluşturmaktadır. Çalışma grubu, amaçlı örnekleme yöntemlerinden biri olan ölçüt örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Örneklemin seçiminde öğretmenlerin en az altı ay süre ile bu okullarda çalışıyor olması ölçüt olarak belirlenmiştir. Bu yöntemde örnekleme belirleyen ölçütü karşılayan bireyler araştırmanın örneklemini oluşturur (Canbazoglu Bilici, 2019, s. 71). Araştırmaya katılan öğretmenlerin demografik özellikleri Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1		
<i>Öğretmenlerin demografik özellikleri</i>		
<i>Değişkenler</i>		<i>f</i>
Cinsiyet	Kadın	8
	Erkek	9
	Toplam	17
Yaş	31-40 yaş	6
	41-50 yaş	11
Branş	Sınıf Öğretmeni	3
	Teknoloji Tasarım Öğretmeni	3
	DKAB	2
	Beden Eğitimi	2
	Okul Öncesi Öğretmeni	2
	Görsel Sanatlar Öğretmeni	2
	Fen Bilimleri	1
	Sosyal Bilgiler Öğretmeni	1
	Türkçe Öğretmeni	1
Mesleki Kıdem	6-10 yıl	2
	11-15 yıl	3
	16-20 yıl	8
	20 yıl ve üzeri	4
Orman Okulundaki Görev Süresi	0- 1 yıl	6
	1-2 yıl	11

Çalışmaya katılan öğretmenlerin sekizi kadın dokuzu erkek olup, altısının yaşı 31-40 yaş aralığında, 11'inin yaşı ise 41-50 yaş aralığındadır. Öğretmenlerin branş bazında dağılımlarına bakıldığında üç sınıf öğretmeni, üç teknoloji tasarım öğretmeni, iki Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi (DKAB) öğretmeni, iki okul öncesi öğretmeni, iki görsel sanatlar öğretmeni, bir fen bilimleri öğretmeni, bir sosyal bilgiler öğretmeni ve bir Türkçe öğretmeni şeklinde dağılım gösterdiği görülmektedir. Öğretmenlerin mesleki kıdemlerine göre dağılımları incelendiğinde ise 6-10 yıl mesleki kıdeme sahip iki, 11-15 yıl mesleki kıdeme sahip üç, 16-20 yıl mesleki kıdeme sahip sekiz, 20 yıl ve üzeri mesleki kıdeme sahip dört öğretmen olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin orman okulundaki görev sürelerine göre dağılımları ise 0-1 yıl arası görev süresine sahip altı; 1-2 yıl görev süresine sahip 11 öğretmen olduğu görülmektedir.

1.3. Veri Toplama Aracı ve Verilerin Toplanması

Çalışmada veriler araştırmacılar tarafından öğretmenler için hazırlanan soru formu kullanılarak toplanmıştır. Verileri toplamak amacıyla kullanılan soru formunun hazırlanması sürecinde öncelikle literatür taraması yapılmış ve madde havuzu oluşturulmuştur. İlk durumda madde havuzunda 13 madde yer almaktaydı. Madde havuzundaki bu maddeler için önce taslak bir soru formu hazırlanarak eğitim bilimleri alanında uzman olan iki kişiden uzman görüşü alınmıştır. Uzman görüşünün sonucunda uygun görülen sorular kullanılarak, açık uçlu sorulardan oluşan

veri toplama aracına son şekli verilmiştir. Orman okullarında görev yapan öğretmenlerin orman okullarında yürüttükleri uygulamalara ilişkin görüşlerini dijital ortamda yazılı olarak ifade etmeleri istenmiştir.

1.4.Verilerin Analizi

Çalışmanın verileri içerik analizi yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir. İçerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. Bu amaçla toplanan verilerin önce kavramsallaştırılması, daha sonra da ortaya çıkan kavramlara göre mantıklı bir biçimde düzenlenmesi ve buna göre veriyi açıklayan temaların saptanması gerekmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2011, s. 227). Öğretmenlerden toplanan veriler detaylı bir şekilde okunarak cevaplar, sorulan her bir sorunun içeriğine yönelik olarak kodlara ayrılmıştır. Anlamli ve benzer şekilde ifade edilen görüşler ortak kodlamalar altında bir araya getirilmiştir. Analizler sonucunda elde edilen veriler kodlar ve kodlara ait frekanslar, betimsel istatistik tabloları oluşturularak verilmiştir. Ulaşılan sonuçların desteklenmesi amacıyla verilen cevaplardan doğrudan alıntılar yapılmış ve alıntılar yapılırken öğretmenler (Ö1, Ö2, Ö3... gibi) kodlanarak gösterilmiştir.

1.5.Geçerlilik, Güvenilirlik ve İnandırıcılık

Nitel araştırmada geçerlik, araştırmacının araştırdığı olguyu, olduğu hâliyle ve olabildiğince yansız gözlemesi anlamına gelmektedir (Kirk ve Miller, 1986'dan akt: Yıldırım ve Şimşek, 2011, s.255). Araştırılan olgu veya olay ile ilgili olarak bütüncül bir resim oluşturulabilmesi için araştırmacının topladığı verileri ve ulaştığı sonuçları teyit etmesine yardımcı olacak bazı ek yöntemler (çeşitleme, katılımcı teyidi, meslektaş teyidi vb.) kullanması gerekir (Yıldırım ve Şimşek, 2011, s. 255). İç geçerlik için nitel araştırmalarda inandırıcılık kavramı öne çıkmaktadır. Bu aşamada kullanılabilecek bir yöntem olarak üye kontrolü örnek verilebilir. Araştırmanın bulguları katılımcılara her bir soruya ait bulgular ayrı ayrı tablolaştırılarak gönderilmiş ve katılımcılardan alınan geri dönütler doğrultusunda bulgulara son hali verilmiştir.

Dış geçerlik için nitel araştırmalarda aktarılabilirlik kavramı öne çıkmaktadır. Bu aşamada kullanılabilecek bir yöntem olarak amaçlı örnekleme örnek verilebilir. Amaçlı örnekleme, araştırmayla doğrudan ilgili olan birey veya grupların yani araştırma konusuyla ilgili olan şeylerin kapsama alınmasını ve böylece doğru ve zengin veri setine ulaşılacağını ifade eden bir yöntemdir. Bu durum nicel araştırmalarda her bir bireyin araştırmaya dahil olabilme ihtimallerinin eşit olmaması nedeniyle bir manipölasyon olarak değerlendirilse de nitel

araştırmalar için bir avantajdır. Bu yöntem; belli bir deneyimi yaşayan kişilerin yaşadıkları bu deneyime ilişkin anlatılarının değerlendirildiği bir çalışmada araştırmacının bu bireylerle görüşmeler gerçekleştirmesi örnek olarak verilebilir. Araştırmaya dahil edilecek katılımcıların direkt olarak araştırılan konuyla ilgili olması ile araştırmanın geçerliliği doğrudan ilişkilidir (Arslan, 2022, s.400). Araştırmanın çalışma grubu belirlenirken amaçlı örnekleme yöntemlerinden biri olan ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır.

Geçerlik ve güvenirlikte genel bir kural olarak; farklı kodlayıcılar tarafından kodlanan veri setinin benzerlik oranı önemlidir (Fidan ve Öztürk, 2015a'den akt: Baltacı, 2017, s. 8). Miles ve Huberman modelinde içsel tutarlılık yani kodlayıcılar arasındaki görüş birliğini ifade eden bu benzerlik: $\text{Güvenirlik Katsayısı} = \frac{\text{Görüş Birliği}}{(\text{Görüş Birliği} + \text{Görüş Ayrılığı})} \times 100$ formülü kullanılarak hesaplanabilir ve hesaplanan kodlayıcılar arası görüş birliğinin en az %80 olması beklenmektedir (Miles ve Huberman, 1994; Patton, 2002'den akt: Baltacı, 2017, s. 8). Kodlayıcılar tarafından güvenirlik hesaplanmış ve uyum yüzdesinin %95 olduğu görülmüştür. Bu benzerlik oranı aynı zamanda nitel araştırmanın güvenirliğini belirlemektedir (Baltacı, 2017, s.8). Buna göre; araştırmada elde edilen bulgulara yönelik olarak yapılan kodlamanın yüksek bir güvenirliğe sahip olduğu düşünülmektedir.

BULGULAR

Yapılan içerik analizi sonucunda ulaşılan bulgulara aşağıda sırasıyla yer verilmiştir.

Birinci alt probleme ilişkin bulgular

Öğretmenlerin uygulamalarını sınıf/okul içerisinde yapılan uygulamalardan farklılıklarına yönelik görüşleri Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2 <i>Öğretmenlerin uygulamalarının sınıf/okul içerisinde yapılan uygulamalardan farklılıkları</i>	
<i>Kodlar</i>	<i>Sıklık</i>
Yaparak-yaşayarak kalıcı öğrenme	9
Doğa ile temas ederek öğrenme	8
Doğal/Atık materyallerle çalışabilmek	5
Aktif duyularla, fiziksel sınırlardan uzak öğrenme ortamı	3
Farklı bakış açılarını geliştirme imkanı	2
Kazanımların eğlenceli sunumu	2
Toplam	29

Tablo 2 incelendiğinde öğretmenlerin uygulamalarını sınıf/okul içerisinde yapılan uygulamalardan farklılıklarına yönelik görüşlerinin yaparak-yaşayarak kalıcı öğrenme, doğa ile temas ederek öğrenme, doğal/atık materyallerle çalışabilmek, aktif duyularla, fiziksel sınırlardan uzak öğrenme ortamı, farklı bakış açılarını geliştirme imkanı ve kazanımların eğlenceli sunumu şeklinde sıralandığı görülmektedir. Çalışma kapsamında görüşleri alınan öğretmenlerin Tablo 2'deki görüşlerine ilişkin örnek ifadelerine aşağıda yer verilmiştir:

Ö1 “Doğa ile doğrudan temas.”, Ö4 “Tamamen doğadan ve atık malzemelerden etkinlikler yapılabilir olması.”, Ö5 “Öğrencilere tüm duyularıyla süreçte aktif olabilecekleri öğrenme ortamı sunması.”, Ö6 “Doğa ile iç içe, yaparak yaşayarak, psiko-motor becerileri geliştirerek eğitim-öğretim yapma fırsatı sunuyor.”, Ö7 “Özgür düşünmeyi, öğrendiklerini pratik yaşama aktarmayı öğreniyorlar.” Ö9 “Öğrencilere her bir kazanımı somut yaşantılarla, yaparak yaşayarak deneyimlendirme fırsatım oluyor.”, Ö11 “Doğanın sunmuş olduğu imkânları kullanarak kazanımlara ulaşma imkânı veriyor olması.”, Ö13 “Doğal materyaller ve geri dönüşüm malzemelerini doğadan birlikte temin etmek ve elde edilen ürünlerin çocukların kendi tasarımlarına özgürce dönüştürebilmesi.”, Ö16 “Öğrencilerin doğadaki matematiğin farkına varmalarını sağlayarak eğlenceli etkinlikler yaptırıyoruz.”

İkinci alt probleme ilişkin bulgular

Öğretmenlerin uygulamalarında karşılaştıkları sorunlara yönelik görüşleri Tablo 3’de verilmiştir.

Tablo 3 Öğretmenlerin uygulamalarında karşılaştıkları sorunlar	
Kodlar	Sıklık
Malzeme temininde aksaklıklar	5
Öğrenci gruplarının ve sayılarının değişken olması	4
Öğrencilerin dikkatini çekebilme zorluğu	4
Hava şartlarının her zaman elverişli olmaması	4
Öğrencilerin düşmesi/yaralanması vb.	3
Öğrencilerin ilgi ve hazır bulunuşluk farklılıkları	2
Öğrencilerin ilgilerini çekmekte zorluk	2
Herhangi bir sorun oluşmadı	2
Ulaşımda yaşanan sorunlar	2
Korumacı aile yapısı	2
Zaman yetersizliği	1
Toplam	31

Tablo 3 incelendiğinde öğretmenlerin uygulamalarında karşılaştıkları sorunlara yönelik görüşlerinin malzeme temininde aksaklıklar, öğrenci gruplarının ve sayılarının değişken olması, öğrencilerin dikkatini çekebilme zorluğu, hava şartlarının her zaman elverişli olmaması, öğrencilerin düşmesi/yaralanması vb., öğrencilerin ilgi ve hazır bulunuşluk farklılıkları, öğrencilerin ilgilerini çekmekte zorluk, herhangi bir sorun oluşmadı, ulaşımda yaşanan sorunlar, korumacı aile yapısı ve zaman yetersizliği şeklinde sıralandığı görülmektedir. Çalışma kapsamında görüşleri alınan öğretmenlerin Tablo 3’deki görüşlerine ilişkin örnek ifadelerine aşağıda yer verilmiştir:

Ö1 “Öğrencilerin doğada yaralanması, bir yerlerine zarar vermeleri.”, **Ö2** “Kalabalık sınıflarda bireysel olarak öğrencilerle ilgilenme imkânı azalıyor.”, **Ö5** “Öğrenci gruplarının farklı hazırbulunuşluk düzeyleri ve gruplardaki kişi sayılarının değişken olarak üst sınırı aşabilmesi.”, **Ö8** “Okulun ödenek imkânının olmaması.”, **Ö9** “Hava şartlarının elverişli olmaması ve öğrencilerin ulaşımı kendi imkânlarıyla sağlamakta zorlanmaları.”, **Ö10** “Bazı çocukların doğadan uzak olması sebebiyle etkinliklerin ilgilerini çekmemesi”, **Ö11** “Sarf malzemesi temininin zor olması”, **Ö16** “Hava şartları ve malzeme temini”, **Ö17** “Çetin hava koşulları olduğu zaman biraz zorlanıyoruz.”.

Üçüncü alt probleme ilişkin bulgular

Öğretmenlerin uygulamalarında karşılaştıkları risklere ilişkin görüşleri Tablo’4 te verilmiştir.

Tablo 4 Öğretmenlerin uygulamalarında karşılaştıkları riskler	
Kodlar	Sıklık
Açık alanda/ormanda yaralanma riski	8
Üretim atölyelerinde kullanılan aletlerle yaralanma riski	7
Öğrencilerin doğal ortama ilişkin tecrübesiz olmasından doğan riskler	3
Sınıf yönetiminin sağlanamamasından kaynaklı riskler	5
Hava durumundan kaynaklı riskler	2
Herhangi bir riskle karşılaşmadık	2
Toplam	27

Tablo 4 incelendiğinde öğretmenlerin uygulamalarında karşılaştıkları risklere ilişkin görüşlerinin açık alanda/ormanda yaralanma riski, üretim atölyelerinde kullanılan aletlerle yaralanma riski, öğrencilerin doğal ortama ilişkin tecrübesiz olmasından doğan riskler, sınıf yönetiminin sağlanamamasından kaynaklı riskler, hava durumundan kaynaklı riskler ve herhangi bir riskle karşılaşmadık şeklinde sıralandığı görülmektedir. Çalışma kapsamında görüşleri alınan öğretmenlerin Tablo 4’deki görüşlerine ilişkin örnek ifadelerine aşağıda yer verilmiştir:

Ö2 “Özellikle üretim atölyesinde kullanılan aletlerle küçük kazalar yaşanabilmektedir.”, Ö5 “Duvarsız bir eğitim ortamında alınan risklerin zaman zaman kontrolümüz dışına çıkması.”, Ö6 “Orman etkinliklerinde kontrol kaybedildiğinde yaralanma riskleri oluşabiliyor.”, Ö7 “Öğrenciyi tam olarak tanımamaktan kaynaklı söz ve davranış uyumsuzluğu sonucu oluşan iletişimsizlik.”, Ö9 “Eğitim doğal bir ortamda ve doğal süreçle ilerlediği için kaza ve yaralanmalar olabiliyor.”, Ö10 “Bazı aylarda her materyalin bulunamaması bu nedenle etkinliklerin değiştirilmesi.”, Ö12 “Öğrenciyi tanımamaktan kaynaklı yaşanan iletişim problemleri.”.

Dördüncü alt probleme ilişkin bulgular

Öğretmenlerin uygulamalarında kullandıkları araç-gereç materyallere ilişkin görüşleri Tablo 5’te verilmiştir.

Tablo 5 Öğretmenlerin uygulamalarında kullandıkları araç-gereç materyaller	
Kodlar	Sıklık
Doğadaki canlı varlıklar (Ağaç, böcek, mantar vb.)	9
Doğal materyaller	9
Bahçe malzemeleri (Çapa, tırmık, kürek vb.)	4
Tahta, ahşap ve inşaat malzemeleri	4
Evsel atıklar/Sıfır atık ürünler	4
Toprak, çamur ve kil	3
Geri dönüşüm malzemeleri	3
Mutfak araç gereçleri (Taş fırın, bıçak, ocak, sac vb.)	2
Kırtasiye malzemeleri	1
Mercek	1
Su	1
Saksı	1
Hortum ve sulama aparatları	1
Toplam	43

Tablo 5 incelendiğinde öğretmenlerin uygulamalarında kullandıkları araç-gereç materyallere ilişkin görüşlerinin doğadaki canlı varlıklar, doğal materyaller, bahçe malzemeleri, tahta, ahşap ve inşaat malzemeleri, evsel atıklar/sıfır atık ürünler, toprak, çamur ve kil, geri dönüşüm malzemeleri, mutfak araç gereçleri, kırtasiye malzemeleri, mercek, su, saksı ve hortum/sulama aparatları şeklinde sıralandığı görülmektedir. Çalışma kapsamında görüşleri alınan öğretmenlerin Tablo 5’deki görüşlerine ilişkin örnek ifadelerine aşağıda yer verilmiştir:

Ö1 “Tırmık, kürek, tohum, saksı vb.”, Ö2 “El aletleri, ahşap malzemeler, çivi, vida vb.”, Ö4 “Tüm atık malzemeler.”, Ö5 “Taş, toprak, ahşap, dal, yaprak vb.”, Ö6 “Doğa temelli beceri kazandırmak amacıyla doğanın kendisinde bulunan böcekler, mantarlar, otlar, ağaçlar, toprak.”, Ö7 “Doğal materyaller ve geri dönüşüm malzemeleri.”, Ö9 “Uygulamalarımızda

tamamen doğal, doğada bulduğumuz malzemeleri kullanıyoruz.”, Ö12 “Mutfak araç gereçleri (taş fırın, tezgah, kürek, hamur yoğurma ve açma malzemeleri.”, Ö16 “Doğanın bize sunduğu her şeyi kırmadan, koparmadan ve ezmeden malzeme olarak kullanabiliyoruz.”.

Beşinci alt probleme ilişkin bulgular

Yapılan uygulamaların öğrencilere sağladığı yararlar hakkındaki öğretmen görüşleri Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6 Yapılan uygulamaların öğrencilere sağladığı yararlar	
Kodlar	Sıklık
Yaparak-yaşayarak öğrenme	10
Doğaya/çevreye karşı farkındalık kazandırması	7
Farklı canlı türlerine karşı farkındalık kazandırması	5
Psikomotor gelişim	4
Bilgiyi anında deneyimleme imkânı	4
Sıfır atık ve geri dönüşüm bilincinin oluşması	3
Tarımda sürdürülebilirlik farkındalığı	3
Doğada yaşam becerisi kazanma	3
El becerisi ve estetik	3
Psikososyal gelişim	2
Eleştirel düşünme	2
Fobilerini yenme	2
Toplam	48

Tablo 6 incelendiğinde yapılan uygulamalarının öğrencilere sağladığı yararlar hakkındaki öğretmen görüşlerinin yaparak-yaşayarak öğrenme, doğaya/çevreye karşı farkındalık kazandırması, farklı canlı türlerine karşı farkındalık kazandırması, psikomotor gelişim, bilgiyi anında deneyimleme imkânı, sıfır atık ve geri dönüşüm bilincinin oluşması, tarımda sürdürülebilirlik farkındalığı, doğada yaşam becerisi kazanma, el becerisi ve estetik, psikososyal gelişim, eleştirel düşünme ve fobilerini yenme şeklinde sıralandığı görülmektedir. Çalışma kapsamında görüşleri alınan öğretmenlerin Tablo 6’daki görüşlerine ilişkin örnek ifadelerine aşağıda yer verilmiştir:

Ö1 “Bilgiyi anında uygulama imkânı vermesi ve yaşam becerisi kazanmaları.”, Ö3 “Çevreye yönelik konularda bilinçleniyorlar.”, Ö4 “Kullanılamayacak durumda olan ürünlerin nasıl kullanılabilir hale geleceğini gözlemliyorlar.”, Ö5 “Çocuklarımızın doğada, doğal yollarla; yaparak ve yaşayarak öğrenmesini sağlıyor.”, Ö6 “Psikomotor beceri, bilişsel ve psikososyal gelişim, doğa sevgisi ve farkındalığı, sürdürülebilirlik öğretimi, sıfır atık yönetimi, doğayla barışık temel tüketim ve üretim yöntemlerini tanır ve uygular.”, Ö7 “Eleştirel düşünme becerisi.”, Ö8 “İşbirlikçi çalışma sayesinde dayanışma ve yardımlaşma

duyguları gelişiyor.”, Ö9 “Öğrencilerde kendi deneyimleri ile daha kalıcı öğrenmeler gerçekleşiyor.”, Ö14 “Öğrencilerin farklı bakış açıları kazanarak fobilerini yendiklerini gördüm.”, Ö16 “Hayvan korkularını yendiklerini gördüm. Ayrıca yeni ürünler ortaya çıkararak hem eğleniyorlar hem de öğreniyorlar.”.

Altıncı alt probleme ilişkin bulgular

Yapılan uygulamaların çocukların gelişimine ve eğitim programına etkileri/katkılarına yönelik öğretmen görüşleri Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7 Yapılan uygulamaların çocukların gelişimine ve eğitim programına etkileri/katkıları	
Kodlar	Sıklık
Çocukların doğaya yönelik farkındalık kazanmasına katkı sağlar	9
Sosyal, duyuşsal ve psikomotor becerilerine katkı sağlar	8
Okulda öğrenilenlerin günlük hayatta uygulanabilmesini sağlar	5
Farklı zeka türlerinin ihtiyaçlarına cevap verir	3
Özgünlük ve üretkenlik kazandırır	3
Programların sürekli gelişmesini sağlar	1
Toplam	29

Tablo 7 incelendiğinde yapılan uygulamaların çocukların gelişimine ve eğitim programına etkileri/katkılarına yönelik öğretmen görüşlerinin çocukların doğaya yönelik farkındalık kazanmasına katkı sağlar, sosyal, duyuşsal ve psikomotor becerilerine katkı sağlar, okulda öğrenilenlerin günlük hayatta uygulanabilmesini sağlar, farklı zeka türlerinin ihtiyaçlarına cevap verir, özgünlük ve üretkenlik kazandırır ve programların sürekli gelişmesini sağlar şeklinde sıralandığı görülmektedir. Çalışma kapsamında görüşleri alınan öğretmenlerin Tablo 7’deki görüşlerine ilişkin örnek ifadelerine aşağıda yer verilmiştir:

Ö2 “Çocukların üretime katılmasını sağlayarak el becerisi ve pratik düşünme gibi konularda kabiliyet kazanıyorlar.”, **Ö5** “Üretmenin hazzını yaşayan çocuklarımızın bizim çocukluğumuzdaki gibi özgünlük ve üretkenliğinin de arttığını söyleyebiliriz. Uygulamalarımız dinamik ve esnek yapısıyla programın sürekli gelişmesine ve yenilenmesine de katkı sağlamaktadır.”, **Ö7** “Uygulamalarda öğrencilerin doğa ve toprakla buluşması ve doğadaki gelişimi fark etmeleri sağlanıyor. Bu sayede sosyal bilgiler, fen bilimleri, matematik, resim vb. okul derslerinde de somutlaştırma noktasında kendilerini geliştiriyorlar.”, **Ö8** “Uygulamalar öğrencilerin sosyal becerilerini geliştiriyor, özellikle doğaya saygı duymaya başlıyor doğa var

oldukça insanlığın varlığını koruyabileceğinin farkına varıyor.”, Ö11 “Öğretim programındaki kazanımları farklı yollardan elde edebileceğini öğreniyor ve dolayısıyla ona sunulan yolların haricinde farklı yolların da olabileceğini fark ediyor.”, Ö14 “Takım olma ve birlikte hareket etmenin gerekliliğini keşfettiklerini gördüm.”, Ö16 “Doğanın aslında öğrenebileceğimiz her şeyi içinde barındırdığına dair farkındalık oluşuyor.”, Ö17 “Çevreye ve doğaya saygılı çevre bilinci oluşmuş bireyler olmalarını sağlayabiliyoruz.”.

Yedinci alt probleme ilişkin bulgular

Öğretmenlerin uygulamalarında yapmayı düşündükleri yenilikler/farklılıklara ilişkin görüşleri Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8 Öğretmenlerin uygulamalarında yapmayı düşündükleri yenilikler/farklılıklar	
Kodlar	Sıklık
Farklı alanlarda yeni etkinlikler geliştirmek	6
Tıbbi-aromatik bitkiler üzerine etkinlikler geliştirmek	2
Sıfır atık ve geri dönüşüm etkinlikleri geliştirmek	2
Öğrencinin burada daha uzun kalabilmesini sağlamak	2
Doğal/atık malzemelerden oyuncak tasarlatmak	2
Ekolojik bilinç oluşturacak etkinlikler geliştirmek	1
Ritim ve müzik etkinlikleri geliştirmek	1
Mikroskop gözlem etkinlikleri geliştirmek	1
Ahşap oymacılık/El sanatları atölyesi kurmak	1
Taş değirmen kurmak	1
Damla sulama kurmak	1
Uzayla ilgili etkinlikler yapmak	1
Farklı bir yenilik düşünmüyorum	1
Toplam	22

Tablo 8 incelendiğinde öğretmenlerin uygulamalarında yapmayı düşündükleri yenilikler/farklılıklara ilişkin görüşlerinin farklı alanlarda yeni etkinlikler geliştirmek, tıbbi-aromatik bitkiler üzerine etkinlikler geliştirmek, sıfır atık ve geri dönüşüm etkinlikleri geliştirmek, öğrencinin burada daha uzun kalabilmesini sağlamak, doğal/atık malzemelerden oyuncak tasarlatmak, ekolojik bilinç oluşturacak etkinlikler geliştirmek, ritim ve müzik etkinlikleri geliştirmek, mikroskop gözlem etkinlikleri geliştirmek, ahşap oymacılık/el sanatları

atölyesi kurmak, taş değirmen kurmak, damla sulama kurmak, uzayla ilgili etkinlikler yapmak ve farklı bir yenilik düşünmüyorum şeklinde sıralandığı görülmektedir. Çalışma kapsamında görüşleri alınan öğretmenlerin Tablo 8’deki görüşlerine ilişkin örnek ifadelerine aşağıda yer verilmiştir:

Ö1 “Tıbbi ve aromatik bilgiler üzerine çalışmalar yapmak.”, **Ö2** “Geri dönüştürülebilir atıkların sonrasında hangi amaçlarla kullanılacağını tamamıyla kavrayabilecek etkinlikler.”, **Ö5** “Çocuklarda doğa yürüyüşleri ve atölyeler sırasında ekolojik bilinç oluşturacak etkinlikleri oyunlaştırarak vermek.”, **Ö6** “Müzik ve ritim atölyesi, mikroskop gözlem atölyesi ve temel el sanatları atölyesi.”, **Ö7** “Sıfır atığın temel mantığının gereksiz üretim ve tüketimden kaçınmak olduğunu kavrayacak etkinlikler.”, **Ö9** “Öğrencilerin orman okulunda daha uzun süreli bulunmalarını sağlayarak konular arasında daha sağlam bağlantılar kurabilmek.”, **Ö10** “İhtiyaç analizi yaparak programa yeni etkinlikler eklemek.”, **Ö11** “Etkinlik çeşitliliğini arttırmak.”, **Ö12** “Damla sulama sistemi ve taş değirmen.”, **Ö15** “Uzayla ilgili etkinlikler yapmak istiyorum.”

Sekizinci alt probleme ilişkin bulgular

Öğretmenlerin kendilerini orman okulunda çalışmaya teşvik eden nedenlere ilişkin görüşleri Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 9	
Öğretmenleri orman okulunda çalışmaya teşvik eden nedenler	
Kodlar	Sıklık
Doğaya ve tarımsal üretime olan ilgi	10
Öğrencileri doğa ile buluşturmanın önemine duyulan inanç	4
Hayatı yaşama biçimim ile iş hayatımın örtüşmesini önemsemek	3
Öğrencilerin somut yaşantılarla öğrenmelerinin önemine duyulan inanç	3
Bu alanda kendimi geliştirmek istemem	2
Toplam	22

Tablo 9 incelendiğinde öğretmenlerin kendilerini orman okulunda çalışmaya teşvik eden nedenlere ilişkin görüşlerinin doğaya ve tarımsal üretime olan ilgi, öğrencileri doğa ile buluşturmanın önemine duyulan inanç, hayatı yaşama biçimim ile iş hayatımın örtüşmesini önemsemek, öğrencilerin somut yaşantılarla öğrenmelerinin önemine duyulan inanç ve bu alanda kendimi geliştirmek istemem şeklinde sıralandığı görülmektedir. Çalışma kapsamında

görüşleri alınan öğretmenlerin Tablo 9'daki görüşlerine ilişkin örnek ifadelerine aşağıda yer verilmiştir:

Ö1 “Konfor alanımdan çıkarak tamamen doğal ve doğada yaşamak, organik bir tarımcı olmak.”, **Ö2** “Doğaya, toprağa, el becerisi ile üretime olan ilgim ve sevgim.”, **Ö5** “İnsanın doğayla bağının güçlü olması gerektiğine inanmam ve bu açıdan bu kurumda çalışmayı fırsat olarak görmem. Aynı zamanda bu alanda daha fazla deneyim sahibi olmak istemem.”, **Ö7** “Öğrencilerin okuduğundan veya gördüğünden ziyade yaşadıklarının hayatlarında iz bırakacağına inanmam.”, **Ö9** “Bu kurumların farklı öğrencilerin, farklı öğrenme şekillerine hitap edebildiğini ve daha etkili öğrenme fırsatı sunduğuna inandığım için.”, **Ö11** “Hâlihazırda yaşamayı tercih ettiğim hayat biçim ile iş hayatımı örtüştürmek istiyor olmam.”, **Ö12** “Orman okullarının çocukların sorumluluk bilincinin gelişmesi ve doğaya karşı ilgilerinin ve çevre bilinci konusundaki farkındalık oluşturmak adına çok faydalı olduğunu düşündüğüm için.”, **Ö13** “Öğrencilerin uygulamalı olarak eğitimin kalıcılığının sağlanacağını öğretmek.”, **Ö16** “Daha çok çocuğa ulaşır, doğanın insan eli değmeden kendi kendini sürdürebildiğini, insanların doğayı ve canlıları bilinçsizce yok ettiklerinin altını çizerek çocukların doğa sevgisini su yüzüne çıkartmak istiyorum.”

TARTIŞMA ve SONUÇ

UNESCO (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization), eğitimi “bireyin zihinsel ve moral yeteneklerini tam olarak geliştirebileceği” bir araç olarak tanımlamaktadır. Bu tanım, orman okullarında verilen eğitim ile örtüşmektedir. Çünkü orman okulları, çocukların zihinsel, fiziksel ve duygusal yeteneklerini doğa ile etkileşim halinde bulunarak geliştirme imkanı sunmaktadır (Demirer vd., s. 118). Öğrencilerin bahsi geçen bu yetenekleri kazanmaları ise orman okullarında gerçekleştirecekleri etkinlikler ile mümkündür. Bu açıdan orman okulu öğretmenlerinin söz konusu okullarda verilen eğitim hakkındaki görüşleri önem arz etmektedir.

Araştırma sonucunda orman okullarında görev yapan öğretmenlerin birinci alt probleme ilişkin görüşleri incelendiğinde; uygulamalarını sınıf/okul içerisinde yapılan uygulamalardan farklı kılan özellikler arasında en çok; yaparak-yaşayarak kalıcı öğrenme, doğa ile temas ederek öğrenme, doğal/atık materyallerle çalışabilmek, aktif duyularla, fiziksel sınırlardan uzak öğrenme ortamı şeklinde olduğu görülmüştür. Araştırma sonucuna paralel olarak Aykırı ve Aydın'ın (2023) çalışmalarında öğretmenler orman okulunun yaparak yaşayarak öğrenme deneyimi ve bu deneyimin sağaltıcı/özgürleştirici bir ortam sunduğunu ifade etmişlerdir. Ayrıca

orman okulu uygulama alanının, öğrencileri sınıf ortamından uzaklaştırdığını; kendilerini rahat hissedebilecekleri ve özgürce koşup oynayabilecekleri bir ortam sağladığını ifade etmişlerdir.

Öğretmenlerin ikinci alt probleme ilişkin görüşlerine incelendiğinde uygulamalarında karşılaştıkları sorunlara ilişkin olarak en çok; malzeme temininde aksaklıklar, öğrenci gruplarının ve sayılarının değişken olması, öğrencilerin dikkatini çekebilme zorluğu ve hava şartlarının her zaman elverişli olmaması; üçüncü alt probleme ilişkin görüşleri incelendiğinde uygulamalarda karşılaştıkları risklere ilişkin olarak en çok; açık alanda/ormanda yaralanma riski, üretim atölyelerinde kullanılan aletlerle yaralanma riski, öğrencilerin doğal ortama ilişkin tecrübesiz olmasından doğan riskler ve sınıf yönetiminin sağlanamamasından kaynaklı riskler şeklinde olduğu görülmüştür. Bu iki alt problemin sonuçları birlikte ele alındığında ulaşılan sonuçlara paralel olarak, Aykırı ve Aydın'ın (2023) çalışmalarında öğretmenler karşılaştıkları problemleri ateşe bağlı yaralanma, materyal eksikliği, zaman yetersizliği ve hava şartlarının olumsuz olması olarak sıralamışlardır. Koyuncu (2019) çalışmasında karşılaşılan sorunlarla ilgili olarak hava koşulları, ormandaki riskler, yeterli donanımın olmayışı, fiziki ortam, güvenlik konuları ve aşırı koruyucu ebeveynler nedeniyle sorunlar yaşadıklarına ilişkin görüşlere ulaşmıştır. Yine Yalçın ve Tantekin Erden'in (2021) çalışmalarında Türk öğretmenlerin bu uygulamaları yürütürken birçok sorunla karşılaştıkları ancak Finli öğretmenlerin ise herhangi bir sorundan bahsetmedikleri sonucuna ulaşmışlardır. Sonuçlardan farklı olarak Aydın ve Aykırı'nın (2023) hayat bilgisi öğretiminde orman okulunun rolü üzerine sınıf öğretmeninin görüşlerini inceledikleri çalışmalarında öğretmenler bu deneyim öncesinde gerekli hazırlıklar yapılır ve önlemler alınır ise problem yaşanma ihtimalinin düşük olduğunu ifade etmişlerdir.

Öğretmenlerin dördüncü alt probleme ilişkin görüşleri incelendiğinde uygulamalarında kullandıkları araç-gereç/materyallere ilişkin olarak en çok; doğadaki canlı varlıklar, doğal materyaller, bahçe malzemeleri, tahta, ahşap ve inşaat malzemeleri ve evsel atıklar/sıfır atık ürünler şeklinde olduğu görülmüştür. Bu sonuca paralel olarak Koyuncu (2019) çalışmasında öğretmenlerin orman okullarının materyal açısından zenginlik sunmasını ifade ettikleri sonucuna ulaşmıştır. Yalçın ve Tantekin Erden (2021) Türk ve Finli öğretmenlerden görüşler aldıkları çalışmalarında öğretmenler ideal bir dış mekânın mümkün olduğunca doğayla iç içe ve doğal materyaller barındırması gerektiğini ileri sürmüşlerdir.

Öğretmenlerin beşinci alt probleme ilişkin görüşleri incelendiğinde yapılan uygulamaların öğrencilere sağladığı yararlar ile ilgili olarak en çok; yaparak-yaşayarak öğrenme,

doğaya/çevreye karşı farkındalık kazandırması, farklı canlı türlerine karşı farkındalık kazandırması, psikomotor gelişim ve bilgiyi anında deneyimleme imkânı şeklinde olduğu, altıncı alt probleme ilişkin görüşleri incelendiğinde ise yapılan uygulamaların öğrencilerin gelişimlerine ve eğitim programına etkileri/katkıları konusunda en çok; çocukların doğaya yönelik farkındalık kazanmasına katkı sağlar ve sosyal, duyuşsal ve psikomotor becerilerine katkı sağlar, şeklinde olduğu görülmüştür. Bu iki alt problemin sonuçları birlikte ele alındığında ulaşılan sonuçlara paralel olarak, Ayırık ve Aydın'nın (2023) çalışmalarında öğretmenlerin orman okulu deneyiminin öğrencilerin etkili öğretim fırsatı sunması, işbirliği ve problem çözme becerilerini ve değerlerini geliştirdiğini ifade etmişlerdir. Buldur'un (2023) çalışmasında orman anaokulunda öğrenim gören çocukların çevreye yönelik tutum ve farkındalık düzeylerinin yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Yine Demirer, Kâhya ve Karasu'nun (2023) çalışmalarında orman okulu eğitimi sayesinde çocuklar daha sağlıklı, özgüvenli ve sorumlu bireyler haline geldiğini, çocukların doğayla ömür boyu bağlar kurmalarını ve güçlü bir çevre sorumluluğu geliştirmelerini teşvik ettiği sonucuna ulaşmıştır. Harris (2017) orman okullarında uygulayıcı olan öğretmenlerle yaptığı çalışmada çocukların işbirlikli öğrenmeye yönelik beceriler kazandıkları ve duyuşsal gelişimlerine olumlu etkileri olduğu sonucuna ulaşmıştır. Kabar'ın (2022) çalışmasında öğretmenler, orman okulu etkinliklerine katılan çocukların bilimsel süreç becerilerinin geliştiğini; ayrıca çocukların doğa ile bağ kurmasına, çevresindeki değişikliklerin farkında olmasına, bütünsel gelişimlerine katkı sağladığını; Kanyılmaz Canlı ve Temel'in (2022) çalışmalarında ise öğretmenler öğrencilerin duyuşsal alanlarla ilgili (doğaya saygı, özgürlük, mutluluk, kendini ifade etme, paylaşma ve sorumluluk alma vb.) gibi kazanımları elde ettiklerini ifade etmişlerdir. Yine Paslı'nın (2019) çalışmasında orman okullarının çocukların doğa bilgisi ve deneyimi kazanmalarında okul dışı eğitim ortamlarını deneyimleyebildiklerini ve tüm gelişim alanlarında çocukların olumlu kazanımlar elde ettiklerini ifade etmiştir.

Öğretmenlerin yedinci alt probleme ilişkin görüşleri incelendiğinde uygulamalarında yapmayı düşündükleri yenilikler/farklılıklar ile ilgili olarak en çok; farklı alanlarda yeni etkinlikler geliştirmek, tıbbi-aromatik bitkiler üzerine etkinlikler geliştirmek, sıfır atık ve geri dönüşüm etkinlikleri geliştirmek, öğrencinin burada daha uzun kalabilmesini sağlamak ve doğal/atık malzemelerden oyuncak tasarlatmak şeklinde olduğu görülmüştür. Ulaşılan sonuçlara paralel olarak Koyuncu (2019) çalışmasında orman okullarında yapılması düşünülen yeniliklere ilişkin okullarına ait müfredat oluşturmak ve ormanda geçirilecek sürenin arttırılması ifadelerine

ulaşmıştır. Yine Kanılmaz Canlı ve Temel (2022) çalışmalarında öğretmenler orman okullarında çok çeşitli doğal materyal olduğunu belirtmişlerdir.

Öğretmenlerin sekizinci alt probleme ilişkin görüşleri incelendiğinde kendilerini orman okulu'nda çalışmaya teşvik eden nedenlere ilişkin olarak en çok; doğaya ve tarımsal üretime olan ilgi şeklinde olduğu görülmüştür. Bu sonuca paralel olarak Koyuncu'nun (2019) çalışmasında öğretmenler “Orman okulunda MEB’e bağlı okullarda çalıştıklarını, atama sistemiyle okulda bulunduklarını, farklı bir model uygulaması, bilinçli velilerin olması, her türlü yeniliğe açık, imkânlara ulaşımın kolay olması” gibi unsurların onları kurumda çalışmaya teşvik eden nedenlerden bazıları olduğunu ifade etmişlerdir. Özel okullardaki öğretmen görevlendirmesine bakıldığında ise okulların kendi ön değerlendirme kriterlerinin olduğunu, alternatif eğitim modelini benimsemiş ve sıkı bir eğitimden geçirdikleri öğretmenlerin görev yaptığı sonucuna ulaşılmıştır.

Orman okullarını geleneksel okullardan ayıran önemli noktalar Koyuncu'nun (2019) çalışmasında öğretmenler tarafından “eğitim programları ve fiziksel mekân” olarak ifade edilmiştir. Eğitim programlarını farklı kılan unsurlar; çocuk merkezli ve proje tabanlı, yaparak yaşayarak öğrenmeyi sağlayan, materyal açısından zengin, MEB’in amaçlarına paralel, gelişime açık ve çocukların ihtiyaçlarına göre şekillenebilen, okul dışı öğrenmenin gerçekleştirilebildiği ve doğayı temel alarak yapılandırılmamış materyallerle keşif yapılarak çocukların öğrenme sürecinin desteklenmesi olarak belirtilmiştir. Bu bağlamda orman okulunu farklı kılan unsurların eğitim-öğretim aşamasındaki programları, uygulama süreci, kullandığı yöntem, materyal ve etkinliklerin farklılıkları olduğunu söylenebilir. Öğretmenler orman okulunu farklı kılan bir diğer unsur ise fiziksel mekân olarak ifade etmişlerdir. Orman okullarının fiziki mekan olarak farklı olmaları eğitim-öğretim sürecini ve öğretim programının uygulanmasını doğrudan etkilemektedir (Koyuncu, 2019).

ÖNERİLER

1. Çalışma orman okullarında görev yapan 17 sınıf öğretmeni ile sınırlıdır. Bu nedenle çalışma farklı katılımcılar ile katılımcı sayısı artırılarak tekrarlanabilir.
2. Nitel araştırma yöntemi ile yürütülen bu çalışmaya benzer olarak nicel ölçme araçlarının da dâhil edildiği karma yöntem çalışması ile tekrarlanabilir.
3. Orman okullarının bulunmadığı yerlerde öğrencilerin doğa ile bütünleşerek eğitim öğretim faaliyetlerini gerçekleştirebilecekleri yakın çevrede bulunan alanlar bu amaçla değerlendirilebilir.

4. Orman okullarının öğrencilere sağladığı yararlarla ilişkin bulgular göz önünde bulundurularak daha fazla öğrencinin yararlanabilmesi için orman okullarının sayılarının arttırılması yönünde çalışmalar yapılabilir.
5. Öğretmenlerin hem okul dışı öğrenme ortamları hem de orman okullarına ilişkin farkındalık geliştirmeleri için bu yönde eğitimler verilmesi planlanabilir.

KAYNAKÇA

- Arslan, E. (2022). "Nitel araştırmalarda geçerlilik ve güvenilirlik", *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (51), 395-407. <https://doi.org/10.30794/pausbed.1116878>
- Aydın, Y., ve Aykırı, K. (2023). Hayat Bilgisi Öğretiminde Orman Okulunun Rolü Üzerine Sınıf Öğretmenlerinin Görüşleri. *E-International Journal of Educational Research*, 14(4), 320-324. <https://doi.org/10.19160/e-ijer.1294534>
- Aykırı, K., ve Aydın, Y. (2023). Sosyal Bilgiler Öğretiminde Orman Okulunun Rolü Üzerine Öğretmen Deneyimleri. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, (57), 2176-2202. <https://doi.org/10.19160/e-ijer.1294534>
- Baltacı, A. (2017). Nitel veri analizinde Miles-Huberman modeli. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(1), 1-14.
- Bilici, C. S. (2019). *Fenomenolojik araştırma (olgubilim) yöntemi*. İçinde H. Özmen & O. Karamustafaoğlu (Eds.), *Eğitimde Araştırma Yöntemleri*. (ss. 55-80). Pegem Akademi.
- Buldur, A. (2023). Orman Okuluna Devam Eden Çocukların Çevreye Yönelik Tutum ve Farkındalıkları. *Eğitim Bilim ve Araştırma Dergisi*, 4(2), 293-310. <https://doi.org/10.54637/ebad.1273141>
- Demirer, K., Kahya, İ. ve Karasu, C. (2023). Çocuk hakları perspektifinden orman okulu eğitiminin önemi. *Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Akademik Dergisi*, 6 (11), 117-136. <https://doi.org/10.59162/tihk.1300397>
- Edeş, H. (2022). *Orman okulu yaklaşımı eğitimi alan okul öncesi öğretmenlerinin mesleki yeterliklerine ilişkin algı düzeylerinin incelenmesi* [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Maltepe Üniversitesi.
- Erşan, Ş., ve Erşan, M.N. (2022). Alternatif bir eğitim modeli olarak Orman Okulları. S. Karabatak İçinde, *Eğitim&Bilim 2022-II* (s.117-132). Sinop: Efe Akademi.
- Forest School Association (2016). *Forest School Association*. <https://forestschoolassociation.org/what-is-forest-school/>
- Frances Harris (2017). The nature of learning at forest school: practitioners' perspectives', *Education 3-13*, 45 (2), 272-291. <https://doi.org/10.1080/03004279.2015.1078833>
- Harris, F. (2018). Outdoor learning spaces: The case of forest school. *Area*, 50(2), 222-231. <https://doi.org/10.1111/area.12360>
- Kabar, E. (2022). *Farklı ülkelerde orman okullarının çocuğun gelişimine etkisi ve öğretmenin rolü ile ilgili öğretmen görüşlerinin incelenmesi* [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. KTO Karatay Üniversitesi.
- Kanyılmaz Canlı, E. S. (2022). *Orman okulu temelli prososyal destek programının 4-6 yaş çocuklarının prososyal davranışlarına etkisi* [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Kanyılmaz Canlı, E. S., ve Temel, F. (2022). Bir orman okulu uygulamasının değerlendirilmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (62), 431-454. <https://doi.org/10.21764/maeuefd.1040654>
- Konoralp, E. (2024). Türkiye’de orman okulları uygulamalarının eğitim felsefesi ve pedagojik etkileri. *Ulusal Toplum ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1(3), 1-20. <https://ulusalteb.com/index.php/pub/article/view/9>

- Koyuncu, M. (2019). *Okul öncesi eğitimde alternatif yaklaşım: Orman okullarında öğretmen, veli ve yönetici görüşlerinin incelenmesi* [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Yıldırım Beyazıt Üniversitesi.
- Maynard, T. (2007). Forest schools in great britain: An initial exploration. *Contemporary Issues in Early Childhood*, 8(4), 320-331. <https://journals.sagepub.com/doi/10.2304/ciec.2007.8.4.320>
- O'Brien, L. (2009). Learning outdoors: the Forest School approach. *Education 3-13*, 37(1), 45-60.
- Palaz, T., ve Çepni, O. (2021). *Çevre eğitiminde okul dışı öğrenme ortamları*. İçinde H. Tokcan & Y. Topkaya (Eds), Çevre Eğitimi. (ss. 323-345). Pegem Akademi
- Paslı, A.M. (2019). *Doğal çevre, kent ve çocuk ilişkisini yeniden kurmak: İskandinavya'da doğa temelli eğitim ve İsveç orman okulu örneği* [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. İstanbul Şehir Üniversitesi.
- Tekindal, M., ve Uğuz Arsu, Ş. (2020). Nitel araştırma yöntemi olarak fenomenolojik yaklaşımın kapsamı ve sürecine yönelik bir derleme. *Ufuk Ötesi Bilim Dergisi*, 20 (1), 153- 182. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/uobild/issue/58856/813813>
- The Early Years Blog (2023). Forest Schools: A philosophy of child led learning: <https://novakdjokovicfoundation.org/forest-schools-child-led-learning/>
- Yalçın, F., ve Erden, F. T. (2021). Açık hava oyunları üzerine kültürlerarası bir çalışma: Öğretmenlerin inanç ve uygulamaları. *Eğitim ve Bilim*, 46(206), 131-159. <http://dx.doi.org/10.15390/EB.2021.9640>
- Yıldırım, A., ve Simsek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (8. bs). Seçkin Yayınları.